

Vandel

FKAAS Konferanse

Thon Hotel Oslo Airport

Tirsdag 16.02.2016

Avgrensning

- Vandelskravets subjekt
 - Vesentlig innflytelse
- Serveringsloven § 19 - rimelig frist til å rette opp forholdene.
- Grensedragningen mellom § 1-7a og § 1-7b

Lovenes formål

- Serveringsloven:
 - Å sikre forsvarlig drift av serveringssteder av hensyn til næringen, gjestene og samfunnet for øvrig.
 - Bidra til å gi serveringssteder stabile og forutsigbare rammevilkår og til å hindre illojal konkurranse.
- Alkoholloven:
 - Å begrense i størst mulig utstrekning de samfunnsmessige og individuelle skader som alkoholbruk kan innebære. Som et ledd i dette sikter loven på å begrense forbruket av alkoholholdige drikkevarer.

Lovenes ordlyd

- Serveringsloven § 6:
 - Bevillingshaver, daglig leder og personer som har vesentlig innflytelse på virksomheten, må ha utvist uklanderlig vandel i forhold til **straffelovgivningen, skatte- og avgiftslovgivningen, regnskapslovgivningen, lov om forbud mot diskriminering på grunnlag av etnisitet, religion mv.** Personer som nevnt i første punktum må heller ikke ha begått lovbrudd i forhold til annen lovgivning på en måte som vil være **uforenlig med drift av serveringssted.**
 - Ved vurderingen av bevillingshavers og andre personers vandel etter første ledd kan det ikke tas hensyn til forhold som er **eldre enn fem år.**
- Alkoholoven § 1-7b
 - Bevillingshaver og personer som har vesentlig innflytelse på virksomheten, må ha utvist uklanderlig vandel i forhold til **alkohollovgivningen** og bestemmelser i annen lovgivning som har sammenheng med **alkoholovens formål, samt skatte- og avgifts- og regnskapslovgivningen.**
 - Ikke ta hensyn til forhold som er eldre enn ti år.
- Alkoholoven § 1-7c

Formål med bestemmelsene

- Serveringsloven § 6:
 - Forebygge og begrense kriminalitetsutviklingen i bransjen.
 - Forhindre at personer som har begått lovbrudd som viser at vedkommende ikke er skikket til å drive serveringssteder får serveringsbevilling.
- Alkoholoven § 1-7b:
 - Forebygge og begrense den uheldige utviklingen i bransjen.
 - Bekjempe økonomisk kriminalitet

Personkrets

- **Serveringsloven:**
 - Bevillingshaver, jf. § 3
 - daglig leder, jf. § 4
 - personer som har vesentlig innflytelse på virksomheten
- **Alkoholoven:**
 - Bevillingshaver, jf. § 1-4b
 - personer som har vesentlig innflytelse på virksomheten

Serveringslovens system

- **Ot.prp.nr. 55 (1996-1997):**
 1. Se om det foreligger forhold som innebærer overtredelser av lovgivning som er omfattet av vandelskravet.
 - Relevans
 - Som regel ikke problematisk
 - De fleste avslag omhandler skatte- og avgiftsmessige forhold
 - Kan noen ganger være problematisk ift straffebrudd

Relevans

- Kun overtredelser som er «*uforenelig med drift av serveringssted*» som kan tillegges vekt i vurderingen. Dette innebærer at det må foreligge forhold som viser at en person er uskikket til å drive et serveringssted.
- Eksempler:
 - Hvitvasking
 - Bedrageri
 - Konkurskriminalitet
 - Voldskriminalitet
 - Narkotika

Oslo kommunes erfaring

- Skatte- og avgiftsmessige forhold
 - Levering og betaling av oppgaver
- Regnskapsovertredelser
- Personallister
- Konkurskriminalitet
 - Ulovlig aksjonærlån
 - Manglende regnskapsføring
 - Tatt ut penger ulovlig av selskapet

Samlet oversikt over overtredelser

- Ikke bare overtredelser i bevillingssøkende/bevillingshavende selskap
- Ikke krav om at lovbruddene må være begått i forbindelse med utøvelse av serveringsvirksomhet.
- Vandel følger selskapet
 - Aksjeselskap
 - Enkeltpersonforetak
 - Ansvarlige selskap (ANS/DA)
 - Nuf
 - Foreninger

Formelt ansvar

- **Aksjeloven § 6-12 og § 6-14.** Selskapet skal ha et styre men kan ha en daglig leder.
 - «Daglig leder står for den daglige ledelse av selskapets virksomhet og skal følge de retningslinjer og pålegg styret har gitt.»
- **Selskapsloven § 2-13, § 2-18 og § 2-10.** Selskapet skal ha et selskapsmøte, men kan ha styre og daglig leder.
- **NUF** – ikke regulert i egen lovgivning – se hen til de enkelte bestemmelsene i lovgivningen som regulerer levering og betalingsforpliktelsene.
- **Enkeltpersonforetak** – ikke regulert i egen lovgivning. Det er ikke krav til daglig leder. Innehaver alltid ansvarlig

Formelt ansvar

- **Regnskapsfører:**
 - Det har ikke noe å si om man delegerer den praktiske utførelsen av levering og betaling av oppgaver/regnskapsføring.
 - Man skal se hen til ansvarsbestemmelsene i lovgivning og de som følger av foretaksmodellen.

Vektlegging

2. Bør forholdet føre til at søknad om serveringsbevilling avslås eller at eksisterende serveringsbevilling trekkes tilbake.

– Vektlegging

- Det klare utgangspunkt er at ikke enhver overtredelse av straffelovgivningen vil medføre at serveringsbevilling automatisk nektes.
- Lovens formål.
- En helhetsvurdering hvor det særskilt er tre kriterier som vil være avgjørende:
 - lovbruddets grovhet
 - hvor langt tilbake i tid lovbruddet ligger
 - antall overtredelser.

Beviskrav

- Kan vektlegge forhold hvor det ennå ikke foreligger endelig klageavgjørelse eller rettskraftig dom
- Men det kreves en **kvalifisert overvekt**.
- Henleggelse og frifinnelse vil aldri alene kunne få noen betydning i vandelsvurderingen.
 - Kan imidlertid være momenter som bidrar til å skaffe den form for sannsynlighetsovervekt som er nødvendig for å kunne vektlegge ikke avgjorte forhold i vurderingen.
 - Dersom den som søker om bevilling har en verserende sak mot seg om hvitvasking av penger og har en rekke henlagte saker mot seg, eventuelt frifinnelse, om det samme, kan forholdene sett i sammenheng medføre at vedkommende nektes serveringsbevilling.

Alkoholovens system

- **Ot.prp. Nr. 7 (1996-1997):**
- Hva som ligger i begrepet «utvist uklanderlig vandel» vil være opp til bevillingsmyndighetene å vurdere i hver enkelt sak.
- Både tidligere overtredelser og at bevillingssøker på søknadstidspunktet ikke har betalt alle skyldige, forfalte skatter eller avgifter.
- Bevillingsmyndigheten har en selvstendig plikt til å vurdere alle sider av saken.
 - Det kreves ikke at noen er straffet for overtredelsen.
 - Det kreves heller ikke at det foreligger endelig avgjørelse fra andre forvaltningsorganer, f.eks at klagesak er avgjort eller dom avsagt.
 - Søknad om bevilling må kunne avslås selv om det foreligger frifinnende dom i straffesak mot søker.

Relevans

- Dersom bevillingsmyndighetene avdekker brudd på regelverket innebærer ikke det at bevilling automatisk skal nektes.
 - Snevrere enn serveringsloven § 6
 - Sjeldent problematisk
 - Med unntak av forhold som har sammenheng med alkohollovens formål
 - Alkohollovens og vandelskravets formål

Vektlegging

- Det inngår som et ledd i utøvelsen av bevillingsmyndighetens forvaltningsskjønn å vurdere om det skal legges avgjørende vekt på et konkret regelbrudd.
 - Vandelskravet bør ses i sammenheng med et av formålene med lovendringen, nemlig å **bekjempe økonomisk kriminalitet**.
 - **Lovbruddets grovhet** bør tillegges betydning, men mindre alvorlige forhold kan også tillegges vekt.
 - **Jo eldre et lovbrudd** er, dess alvorligere bør det være for å tillegges vekt ved bevillingssøknaden.
 - Ved skjønnsutøvelsen kan det være grunn til å skille mellom tilfeller der de personene kravet retter seg mot **subjektivt kan klandres** for lovbrudd.

Vektlegging

- Ingen avgrensning i loven om at kravet bare skal gjelde regelbrudd i forbindelse med utøvelse av næring.
- Det overlates til bevillingsmyndighetene å vurdere i hvert enkelt tilfelle om eventuelle lovbrudd er en indikasjon på hvordan disse personene vil drive sin næringsvirksomhet.
- Alminnelig sannsynlighetsovervekt

Fritt forvaltningseskjønn

- **Dom i Oslo tingrett av 02.09.2015:**
 - Vandelsvurderingen etter alkoholloven § 1-7b og serveringsloven § 6 er underlagt forvaltningens frie skjønn. Domstolen kan ikke overprøve dette skjønnnet.
 - Retten kan kun prøve lovtolkningen, saksbehandlingsfeil, feil i faktum, om kommunens skjønn er tilstrekkelig bredt og saklig og at vedtaket ikke er grovt urimelig.
 - Dommen går ikke inn på klageinstansens kompetanse.

Klageinstansen - serveringsloven

- **Helse- og omsorgsdepartementets uttalelse av 05.10.2015:**
 - Klageinstansen kan ikke overprøve hvilken vekt og prioritering kommunen tillegger eventuelle brudd på de kriterier som må anses å være omfattet av begrepet uklanderlig vandel.

Klageinstans - serveringsloven

- Klageinstansen er begrenset til å overprøve:
 - Relevans
 - Om vedtak er innholdsmessig lovlig; det skal ikke stride mot lov, og det skal bygge på en riktig lovtolkning, samt ikke være et utslag av myndighetsmisbruk.

Alminnelige forvaltningsrettslige prinsipper

- Kontradiksjon
 - Søker skal ha mulighet til å uttale seg før vedtak fattes
- Utredning
 - Saken skal være så godt opplyst som mulig før vedtak fattes
- Likebehandling
 - Det er tillatt å forskjellsbehandle, så lenge forskjellsbehandlingen er saklig begrunnet

Takk for meg!

- Natalina Heia
fagansvarlig
Bevillingsseksjonen
Næringsetaten
Oslo kommune

Tlf. dir.: 23 46 00 28

E-post: natalina.heia@nae.oslo.kommune.no